

# RAKVERE RAJOOINI REVOLUTSIOONIMÄLESTISED

**Oktoobrirevolutsiooni 70. aastapäeva eel on põhjust heita pilk meie rajooni revolutsioonimälestistele.**

Rakvere linnas Pioneeritänav 8 on maja, milles aastail 1917—1918 tegutses Virumaa Tööraha Nõukogu Täidesaatev Komitee. Maja tähistati mälestustahvliga 1. novembril 1967.

Komsomoli tänava ääres on säilinud madal majake (nr. 20). Selles asus aastail 1917—1918 VSDT(b)P Rakvere Komitee.

Rakvere raudteejaama kõrval oleval haljasalal hukkasid Saksa okupandid 1918. aasta 27. veebruaril 12 Sompala hingus vangid langenuid punakaartlast, kelle põrmud 1940. aastal maeti ümber linnakalmistule. Punakaartlaste hukkamispaik tähistati 1961. aastal mälestuskiviga.

Mälestuskiviga on tähistatud ka punakaartlaste ühishaud Katela—Ubja tee ääres, kus 1919. aastal hukati 28 punakaartlast.

Tamsalu alevis Tööstuse ja Lubja tänava vahelisel haljasalal avati 4. novembril 1978 mälestuskivi, millel tekst: «Siin hukati 26. veebruaril 1918. a. Tamsalu Lubjatehase töölised Heinrich Kont, Mihkel Langer, Martin Sidron.»

Kiltsi kooli pargis asuva mälestuskivi tekst on järgmine: «Siin hukati 1918. a. veebruaris Salla punakaartlased Johannes Nuudi, Eduard Kuk, Johannes Kuk, Eduard Valk, Kärner.»

1967. aastal tähistati Kunda tsemenditehase õuel vana töölismaja mälestustahvliga, millel tekst: «Selles majas, nn. Tööliskuuris töötas aastail 1917—1918 VSDT(b)P Kunda organisatsioon büroo. Siin toimusid tööraha koosolekud ja miitingud.»

1978. aastal tähistati mälestuskiviga revolutsionäär Alice Tisleri sünnikodu Kuura külas. Kaitse alla kuulub ka maja Raudkatku 2 Kunda linnas, kus A. Tisler aastail 1906—1910 elas.

Ajaloomälestisena kuulub riikliku kaitse alla revolutsioonilise kirjaniku ja kirjastaja Juhan Lilienbachi sünnikoht Paatna külas. See ootab

mälestuskiviga tähistamist.

1924. aasta 1. detsembri ülestõusu ühe juhi August Lillaka mälestust on mitmeti tähistatud. Tapa lähedal Männikumäe soos hukati A. Lillakas koos oma adjutandi Richard Kääriga 8. detsembril 1924. 29. septembril 1940 maeti A. Lillaka ja R. Kääri

majas õppisid revolutsioonilised võitlejad August Lillakas ja Villem Soo. Virumaa TSN Täitevkomitee maaosakonna juhataja Villem Soo jäeti sõja algul vaenlase tagalasse illegaalsele tööle, et organiseerida laskemoona ja toidutagavarade soetamist Ida-Virumaa partisanidele. 28. au-

poolal grupp tabati Viivikonas ja hukati. 24. augustil 1985 avati nende mälestuseks Viivikonna alevikus mälestuskivi. Suure Isamaasõja võidu 30. aastapäeva puhul anti Rakvere linnas Tallinna ja Komsomoli tänava nurgal asuvalle haljasalale A. Stamme nimi ning asetati mälestuskivi.

1965. aastal tähistati mälestustahvliga maja Rakveres Kreutzwaldi tn. 2. Selles hoones asus 1940. aastal Virumaa Tööliskeskus.

28. oktoobril 1968 pandi tahvel majale Lai tn. 11, kus 1940. aastal asusid partei ja komsomoli Virumaa komitee.

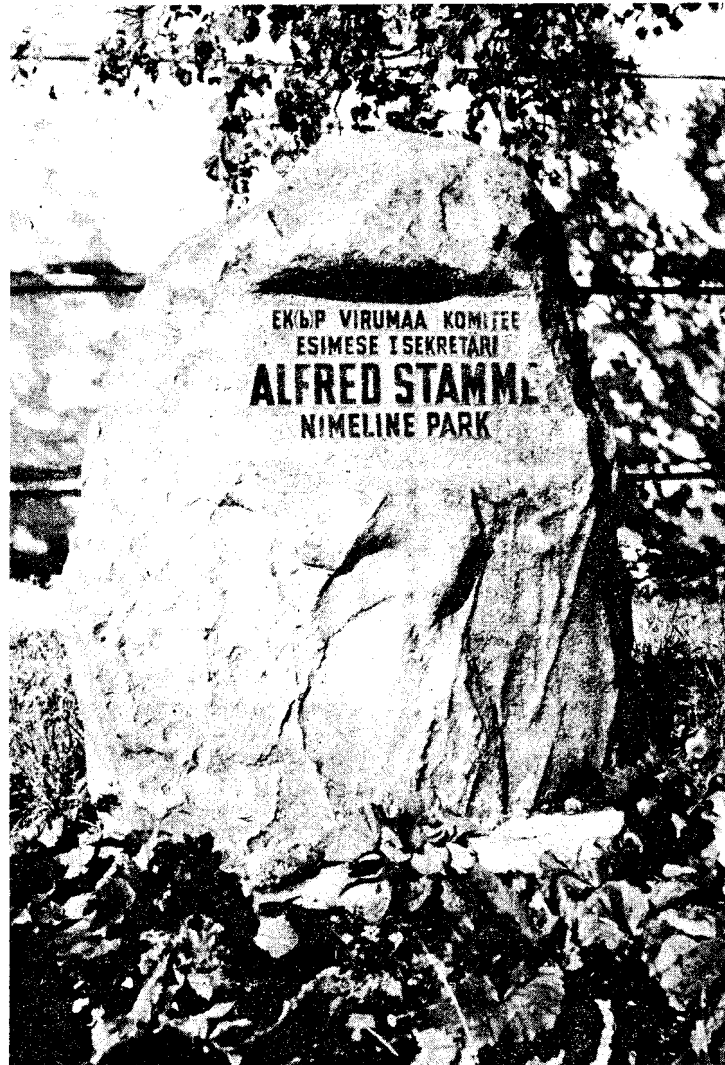
Tähistatud on ka mõningad 1940. aasta revolutsioonis osalenute paigad. Endise Kohala koolimaja seinal olev mälestustahvel annab teada, et aastail 1940—1941 töötas siin vanempioneerijuhina Karl Tisler. Põlula kooli mälestustahvilt võib lugeda, et selles hoones töötas Põlula kooli esimene pioneerijuht Linda Küngas, kelle mõrvasid fašistide käsilased 1941. aastal. 1962. aastal paigutati mälestustahvel Tuudu koolimaja seinal teadustamiseks, et selles majas õppis ja töötas kommunistlik noor Vaike Allikvee, kes langes nõukogude võimu eest 1941. aastal. 1979. aastal paigutati Viru-Jaagupi vennaskalmistule Allikvee perekonna nelja noore mälestustahvlid (vanempioneerijuht Vaike, kommunistlik noor Mauno, pioneerid Ants ja Elmo Allikvee).

Lihtne mälestusplaat Puka metsas tähistab kohta, kus 1941. aastal hukati Kulina kooli juhataja Hans Kuriks.

Rakke Keskkooli pioneerimalev kannab A. Pajuste nime. 1978. aastal tähistas kool tema sünnikoha mälestuskiviga. ELKNÜ Järvamaa Komitee I sekretär Aleksander Pajuste, kes 14. novembril 1944 Käravete lähedal langes, oli pärit Rakke lähedalt Kamarikult.

Revolutsioonisündmustega seotud paiku, mis pole seni riikliku kaitse alla võetud, on meie rajoonis teisi: revolutsionääride Rosside kodukoht Aburi-Väliatagusel, punakaardi salga staabi hoone Sallas jm.

Helmut JOONUKS  
Autori foto



põrm ümber Tapa linna Punase väljakule (praegune Noortepark), kuhu 1958. aastal asetati mälestustahvel. 30. septembril 1987 tähistati Kadriina Haridusseltsi koolimaja mälestustahvliga, millel tekst: «Selles majas õppis a. 1910—1911 kodusõja kangelane August Lillakas (1894—1924).» 1971. aastal asetati Rakvere seminaris (praegune Kutsekeskkool nr. 38) hoonesse mälestustahvel teatega, et selles

gustil 1941 langes ta Iisaku lähistel.

Virumaa partisaniliikumise suunamiseks moodustati 1941. aasta augustis põrandaalune parteigrupp, mida juhtis EK(b)P Virumaa Komitee I sekretär Alfred Stamm. Gruppi kuulusid veel maakonnakomitee tehniline sekretär Salme Harkmann ja Põlevkivikaevanduste Töölise Ametiühingu Keskkomitee esimees Oskar Raus. Augusti teisel